DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અહેવાલયોગ્ય

ભારતની સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ

અસલ હુકુમત

રિટ પિટિશન (સી) નં.૮૮૫/૨૦૧૯

વિધિ  હિમ્મત કટારિયા અને અન્ય. .....અરજદારો

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય. .....સામાવાળા (ઓ)

ની સાથે

રીટ પિટિશન (સી) નં.૯૦૦ / ૨૦૧૯

રીટ પિટિશન (સી) નં.૧૦૨૬/૨૦૧૯

ચુકાદો

ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર.શાહ.

તમામ રિટ અરજીઓમાં, સંબંધિત અરજદારો–વિદ્યાર્થીઓએ યોગ્ય રિટ, આદેશ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા માટે દાદ માંગી છે જે સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપે કે રાજ્ય સરકાર અરજદારોને વિકલાંગ વ્યક્તિઓ (પી.ડબ્લ્યુ.ડી શ્રેણી) હેઠળ અનામત માટે લાયક ગણે અને તેમને શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૯–૨૦ માટે એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ આપે. સંબંધિત અરજદારો વતી કેસ છે કે તે બધા એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં દાખલ થવા માટે લાયક છે અને તેમને પી.ડબ્લ્યુ.ડી શ્રેણી હેઠળ પ્રવેશ આપવામાં આવશે કારણ કે તેઓ 'લોકોમોટર ડિસેબિલિટી' થી પીડાય છે. આ તમામ લોકો પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ અનામત વર્ગમાં એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવા માંગે છે.

**૨.** ૧૯.૦૪.૨૦૧૭ થી અમલમાં આવ્યો છે તે દિવ્યાંગ વ્યક્તિઓના અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૧૬ (હવે પછી જે '૨૦૧૬ અધિનિયમ' તરીકે ઓળખવામાં આવશે) તેની કલમ ૩૨, તે સરકારી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં ઓછામાં ઓછા ૫ ટકા અનામતથી ઓછી નહી તેવી જોગવાઈ કરે છે. તદનુસાર, મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયાએ ૨૦૧૬ના કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર બેન્ચમાર્ક વિકલાંગ ઉમેદવારોને ૫ ટકા બેઠકો પૂરી પાડવા માટેના નિયમોને સૂચિત કર્યા હતા. અરજદારો વતી એવો કેસ છે કે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૯–૨૦૨૦ માટે એમ.બી.બી.એસ અંડરગ્રેજ્યુએટ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશની પ્રક્રિયા ઓક્ટોબર, ૨૦૧૮ ના છેલ્લા અઠવાડિયામાં શરૂ થઈ હતી અને પાત્ર ઉમેદવારોએ ૦૧.૧૧.૨૦૧૮ થી ૩૦.૧૧.૨૦૧૮ વચ્ચે ઓનલાઇન અરજીઓ જમા

કરાવવાની હતી. પ્રવેશ પત્રો ૧૫.૦૪.૨૦૧૯ ના રોજ જારી કરવામાં આવ્યા હતા અને પરીક્ષા ૦૫.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ યોજાઈ હતી, ત્યારબાદ ૦૫.૦૬.૨૦૧૯ ના રોજ પરિણામ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. તમામ સંબંધિત અરજદારો એન.ઈ.ઈ.ટી. (યુ. જી.) ૨૦૧૯ પરીક્ષામાં હાજર રહ્યા હતા અને તેમને સફળ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. જો કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે આ દરમિયાન ભારતીય તબીબી પરિષદના નિયામક મંડળે અનુસૂચિ દ્વારા સ્નાતક તબીબી શિક્ષણના નિયમો, ૧૯૯૭ માં સુધારો કર્યો હતો, જેમાં પરિશિષ્ટ 'એચ' ને અગાઉના નિયમો, ૨૦૧૭ માં ઉમેરવામાં આવ્યું હતું – જેમાં ચોક્કસ વિકલાંગ વ્યક્તિઓ માટે અનામત મેળવવા માટે લઘુતમ વિકલાંગતાની ડિગ્રી ૪૦  ટકા (બેંચમાર્ક ડિસેબિલિટી) રાખવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. પરિશિષ્ટ 'એચ' માં વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે 'શારીરિક અક્ષમતા અથવા હલનચલનની અક્ષમતા' ના કિસ્સામાં, અરજદારનું મૂલ્યાંકન "બંને હાથ અકબંધ, અકબંધ સંવેદના, પૂરતી શક્તિ અને ગતિની શ્રેણી" તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે પાત્ર ગણવા માટે જરૂરી છે ". અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, ત્યારબાદ એન.ઈ.ઈ.ટી. (યુ.જી.) ૨૦૧૯નું પરિણામ જૂન, ૨૦૧૯ માં પ્રકાશિત થયું હતું. જરૂરિયાત મુજબ, તમામ સંબંધિત અરજદારો મેડિકલ બોર્ડ સમક્ષ હાજર થયા હતા. જો કે, તમામ સંબંધિત અરજદારો રાજ્ય સરકાર દ્વારા ૨૯.૦૬.૨૦૧૯ ના રોજ પ્રકાશિત યાદીમાં ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામાના પરિશિષ્ટ 'એચ' મુજબ જરૂરી માપદંડોને પૂર્ણ કરી રહ્યા ન હતા. અરજદારોને તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે અયોગ્ય જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ અરજદારો મેડિકલ એપેલેટ બોર્ડ

સમક્ષ હાજર થયા હતા અને મેડિકલ એપેલેટ બોર્ડે પણ અરજદારોને તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે પાત્ર ન હોવાનું જાહેર કર્યું હતું. આથી, સંબંધિત અરજદારોએ ભારતના બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ ઉપર્યુક્ત દાદ માટે હાલની અરજીઓ દાખલ કરી છે.

**૩.** સંબંધિત અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૯–૨૦૨૦ માટે પી.ડબ્લ્યુ.ડી ની અનામત શ્રેણી હેઠળ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે અરજદારોનો કેસ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામા દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવશે નહીં, અને તેઓ એમ.સી.આઈ રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૧૭ દ્વારા સંચાલિત થશે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે અરજદારોની પાત્રતા નક્કી કરવા માટે સંબંધિત તારીખ પસંદગીની પ્રક્રિયા શરૂ થવાની તારીખે, એટલે કે ૦૧.૧૧.૨૦૧૮ ના રોજની નક્કી કરવાની છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સંબંધિત તારીખે તારીખ ૨૨.૦૧.૨૦૧૮ ના એમ.સી.આઈ રેગ્યુલેશન્સ, ૨૦૧૭ લાગુ હતા અને તેથી, તબીબી અભ્યાસક્રમ માટેની પાત્રતા, ઉપરોક્ત નિયમોની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં નક્કી કરવાની છે. તે રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમો, ૨૦૧૭ માં સુધારો કરતી સૂચનામાં પરિશિષ્ટ 'એચ', જે ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ થી અમલમાં આવ્યું છે, તેથી તે લાગુ થશે નહીં.

**૩.૧** અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આગળ રજૂઆત કરવામાં આવ્યું છે કે કાયદાના સ્થાપિત પ્રસ્તાવ મુજબ રમતના નિયમોને વચ્ચેથી બદલી શકાતા નથી. તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતના સમર્થનમાં, અરજદારો માટેના વિદ્વાન વકીલે રિટ પિટિશન (સિવિલ) નંબર ૫૫ ઓફ ૨૦૧૯ માં આ અદાલતના તાજેતરના ચુકાદા પર ઘણો આધાર રાખ્યો છે, જેનું શીર્ષક છે જનહિત અભિયાન વિ. ભારત સંઘ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં, આ અદાલતે એવું માન્યું છે કે નવેમ્બર, ૨૦૧૮ માં શરૂ થયેલી ૨૦૧૯ ની મેડિકલ પી.જી. માટેની પસંદગી પ્રક્રિયા પછી ઇ.ડબ્લ્યુ.એસ અનામતને વચ્ચે લાગુ કરી શકાતી નથી, જ્યારે ઇ.ડબ્લ્યુ.એસ કવોટા અનામત રાખવાની સૂચના ફેબ્રુઆરી/માર્ચ, ૨૦૧૯ માં આવી હતી.

**૩.૨** અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આગળ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અન્યથા પણ અરજદારો નિયમો, ૨૦૧૯ હેઠળ પાત્ર છે કારણ કે તેઓ ૪૦ – ૮૦ % વચ્ચે જરૂરી વિકલાંગતા ટકાવારી પૂર્ણ કરે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે પી.ડબ્લ્યુ.ડી હેઠળ લઘુતમ ટકાવારી અપંગતા અનામત ૪૦ ટકા છે. તે રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે "પી.ડબ્લ્યુ.ડી તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે પાત્ર નથી" કે જે નિયમો, ૨૦૧૯ મુજબ ૮૦ ટકા અને તેનાથી વધુ હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિયમો, ૨૦૧૯ ની સંબંધિત જોગવાઈઓ–"બંને હાથ અકબંધ, અકબંધ સંવેદના સાથે, પૂરતી શકિત અને ગતિની શ્રેણી ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી

છે"  અરજદારોને મનસ્વી રીતે અને તે યોગ્ય વિચારણા વિના તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે બિન–દાવો કરવા માટે લાગુ કરવામાં આવી છે.  અરજદારોને તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે લાયક ન હોવાનો અસ્વીકાર કરતી વખતે, રાજ્ય સરકારે એ હકીકતને બિલકુલ ધ્યાનમાં લીધી નથી કે પી.ડબ્લ્યુ.ડી. એ પરિશિષ્ટ 'એચ' માં ઉલ્લેખિત પરિમાણો સહિત કેટલીક સમસ્યાઓ માટે બંધાયેલ છે. નિયમનો, ૨૦૧૯ ની કલમ ૪(૧ ) મુજબ "બંને હાથ અકબંધ, અકબંધ સંવેદના સાથે, પૂરતી શકિત અને ગતિની શ્રેણી" ને ધ્યાનમાં લેવી આવશ્યક છે.

**3.3** અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે નિયમન, ૨૦૧૯ ની કલમ ૪ (૧) ની પેટા કલમ (એફ) સાથે પરિશિષ્ટ 'એચ' માં ઉલ્લેખિત પરિમાણોને લાગુ કરતી વખતે [બંને હાથ અકબંધ, અકબંધ સંવેદના સાથે, પૂરતી શકિત અને ગતિની શ્રેણી ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે], રાજ્ય સરકારે એ હકીકતોને ધ્યાનમાં લીધી નથી કે, અરજદાર નં.૧ પાસે સારી સ્નાયુ શક્તિ છે, પકડ અને રોજિંદા જીવનની પ્રવૃત્તિઓ ફેરફારો સાથે કરે છે; અરજદાર નં.૩ જમણી બાજુ સબળ છે અને તેનો જમણો હાથ સંપૂર્ણપણે સારો છે; ડાબા હાથમાં ગતિની શ્રેણી શૂન્ય નથી, પરંતુ પ્રતિબંધિત છે, રોજિંદા જીવનની પ્રવૃત્તિઓ થોડી મુશ્કેલી સાથે કરે છે અને અસરગ્રસ્ત (ડાબા) હાથમાં પણ સારી સ્નાયુ શક્તિ પણ હોય છે; રિટ પિટિશન (સી) નં. ૯૦૦ ઓફ ૨૦૧૯  ના અરજીકર્તા જમણી બાજુ સબળ છે અને તેનો જમણો હાથ સંપૂર્ણપણે બરાબર છે;  અસરગ્રસ્ત શરીરનો ભાગ માત્ર ડાબો હાથ છે. ડાબા હાથમાં ફેરફાર સાથે

સારી ચપટી હોય છે અને ઉપલા અંગની જમણી બાજુ સાથે દૈનિક પ્રવૃત્તિઓ કરે છે; રિટ પિટિશન (સી) નં. ૧૦૨૬ ઓફ ૨૦૧૯ ના અરજીકર્તા ડાબી બાજુ સબળ છે અને તેનો ડાબો હાથ સંપૂર્ણપણે બરાબર છે; અસરગ્રસ્ત શરીરનો ભાગ માત્ર જમણો હાથ છે.

**૩.૪** ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વર્તમાન અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે અને પ્રતિવાદીઓને યોગ્યતા અનુસાર પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટામાં એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે અરજદારોના કેસ પર વિચાર કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે તેવી દાદ માંગવામા આવે છે.

**૪.** ગુજરાત રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી અનિરુદ્ધ પી. મયી દ્વારા હાલની અરજીઓનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સંબંધિત અરજદારો તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામા મુજબના માપદંડને પૂર્ણ કરી રહ્યા નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સંબંધિત અરજદારોના કેસ પર માત્ર મેડિકલ બોર્ડ દ્વારા જ નહીં પરંતુ મેડિકલ એપેલેટ બોર્ડ દ્વારા પણ વિચારણા કરવામાં આવી હતી અને નિષ્ણાતોએ ખાસ અભિપ્રાય આપ્યો છે કે સંબંધિત અરજદારો પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ત્યારબાદ પણ એઇમ્સ, નવી દિલ્હીના મેડિકલ બોર્ડ દ્વારા અરજદારોની તપાસ કરવામાં આવી

હતી અને એઇમ્સના મેડિકલ બોર્ડે પણ અરજદારો વિરુદ્ધ અભિપ્રાય આપ્યો છે અને તેવો અભિપ્રાય આપ્યો છે કે સંબંધિત અરજદારો પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ તબીબી અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યારે નિષ્ણાતોએ અભિપ્રાય આપ્યો છે કે સંબંધિત અરજદારો તબીબી અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર નથી કારણ કે તેઓ નિયમો, ૨૦૧૯ મુજબ જરૂરી પાત્રતા માપદંડને પૂર્ણ કરતા નથી, ત્યારે તેમને પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ તબીબી અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ આપવાનો ઇનકાર યોગ્ય રીતે કરવામાં આવે છે.

**૫.** મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલો દ્વારા પણ હાલની અરજીઓનો ઉગ્ર વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. મેડિકલ કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયાના સુપરસેશનમાં બોર્ડ ઓફ ગવર્નર્સ વતી વિગતવાર જવાબ સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે એમ.સી.આઈએ વિકલાંગ વ્યક્તિઓના મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે વિવિધ પારંગતતાઓ સાથેના પ્રતિષ્ઠિત ડોકટરોની બનેલી એક સ્વતંત્ર નિષ્ણાત સમિતિની રચના કરી હતી. એવું રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૯૭ માં એમ. સી. આઈ. ના તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામા દ્વારા કરવામાં આવેલા સુધારા ડિરેક્ટર, એઇમ્સ, નવી દિલ્હીની અધ્યક્ષતાવાળી સ્વતંત્ર નિષ્ણાત સમિતિ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા અહેવાલ/ભલામણો અનુસાર છે.

**૫.૧** બોર્ડ ઓફ ગવર્નર્સ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ડૉક્ટર બન્યા પછી એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમનો અભ્યાસ કરતો તબીબી વિદ્યાર્થી મનુષ્યની સારવાર કરશે અને તે ખૂબ જ જરૂરી છે કે વિદ્યાર્થી એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમ દરમિયાન જરૂરી કૌશલ્ય અને નિપુણતા પ્રાપ્ત કરે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે નિયમન ૪ (૩) ને ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ એજ્યુકેશન રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૯૭ માં એમ. સી. આઈ. ના તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામા દ્વારા બદલવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ૫ ટકા બેઠકો ૨૦૧૬ ના કાયદા હેઠળ નિર્દિષ્ટ "બેન્ચમાર્ક વિકલાંગ વ્યક્તિઓ" માટે અનામત રાખવામાં આવશે. તે રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અવેજી નિયમન ૪ (૩) વધુમાં એવી જોગવાઈ કરે છે કે ૨૦૧૬ અધિનિયમની અનુસૂચિમાં આપવામાં આવેલી નિર્દિષ્ટ અપંગતાને સ્વીકારવામાં આવે છે અને નિયમનના પરિશિષ્ટ 'એચ' માં સામેલ કરવામાં આવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે તબીબી અભ્યાસક્રમમાં આગળ વધવા માટે ચોક્કસ વિકલાંગ વ્યક્તિઓની લાયકાતને પરિશિષ્ટ 'એચ' અનુસાર વ્યવહાર કરવો પડશે – એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશના સંદર્ભમાં ૨૦૧૬ અધિનિયમ હેઠળ "ચોક્કસ વિકલાંગ" વિદ્યાર્થીઓના પ્રવેશ સંબંધિત માર્ગદર્શિકા.

**૫.૨** બોર્ડ ઓફ ગવર્નર્સ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અન્ય બાબતોની સાથે એમ.સી.આઈ ના તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામામાં પરિશિષ્ટ 'એચ' એ જોગવાઈ કરે છે કે ૪૦ ટકાથી ઓછી લોકોમોટર ડિસેબિલિટી ધરાવતી વ્યક્તિઓ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમ આગળ ભણવા માટે પાત્ર છે પરંતુ તેઓ પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ અનામતનો લાભ મેળવવા માટે પાત્ર નથી. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યારે સંબંધિત અરજદારો તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ના જાહેરનામાના પરિશિષ્ટ 'એચ' મુજબ પ્રવેશ માપદંડને પૂર્ણ કરતા નથી અને તમામ નિષ્ણાત સંસ્થાઓ– મેડિકલ બોર્ડ, મેડિકલ એપેલેટ બોર્ડ અને મેડિકલ બોર્ડ ઓફ એઇમ્સ, નવી દિલ્હીએ પણ અભિપ્રાય આપ્યો છે કે સંબંધિત અરજદારો એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર નથી, ત્યારે સંબંધિત અરજદારોને પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ આપવાનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો તે યોગ્ય છે.

**૫.૩** હવે જ્યાં સુધી અરજદારો વતી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ તારીખનુ જાહેરનામુ લાગુ થશે નહીં અને અગાઉના નિયમો લાગુ થશે અને સંબંધિત તારીખ તે તારીખ હોવી જોઇએ કે જેના પર પ્રવેશ માટેની પ્રક્રિયા શરૂ થઈ છે, એટલે કે ૨૦૧૮ ના નવેમ્બર મહિનામાં, તે ભારપૂર્વક રજૂ કરવામાં આવે છે કે પાત્રતાના માપદંડ માટેની સંબંધિત તારીખ તે તારીખ હશે કે જેના પર અરજદારોએ પ્રવેશ મેળવવાનો હતો. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે

છે કે જે તારીખે અરજદારોએ પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ તબીબી અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે અરજી કરી હતી અને તબીબી બોર્ડ સમક્ષ હાજર થયા હતા, તે સંબંધિત તારીખ હોવી જોઈએ અને ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ જાહેરનામું અમલમાં આવ્યું હતું, તે જ લાગુ થશે.

**૫.૪** ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, વર્તમાન રિટ અરજીઓને રદ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

**૬.** અમે સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકિલને લંબાણપૂર્વક સાંભળ્યા.

**૬.૧** સંબંધિત અરજદારો લોકોમોટર ડિસેબિલિટીથી પીડાય છે અને તેઓ પી.ડબ્લ્યુ.ડી શ્રેણી હેઠળ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવા માંગે છે. તા.૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામા તથા પરિશિષ્ટ 'એચ' – માર્ગદર્શિકા મુજબ, એમ. બી. બી. એસ. અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશના સંદર્ભમાં ૨૦૧૬ ના અધિનિયમ હેઠળ 'નિર્દિષ્ટ દિવ્યાંગતા' ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓના પ્રવેશ સંબંધિત ૪૦ ટકાથી ઓછી લોકોમોટર ડિસેબિલિટીથી પીડાતા ઉમેદવાર એમ. બી. બી. એસ. અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે પાત્ર હશે પરંતુ પીડબ્લ્યુડી ક્વોટા હેઠળ અનામતનો લાભ મેળવવા માટે પાત્ર નહીં હોય.વધુમાં, તેમાં એવી જોગવાઈ છે કે 'બંને હાથ અકબંધ, અકબંધ સંવેદના, પૂરતી શક્તિ અને ગતિની શ્રેણી' તબીબી અભ્યાસક્રમ માટે પાત્ર ગણવા માટે જરૂરી છે. મેડિકલ બોર્ડ,

મેડિકલ એપેલેટ બોર્ડ અને એમ્સ, નવી દિલ્હીના મેડિકલ બોર્ડના અભિપ્રાય મુજબ, સંબંધિત અરજદારો પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર નથી કારણ કે તેઓ પરિશિષ્ટ 'એચ' મુજબ પૂર્ણ કરવાના આવશ્યક માપદંડોને પૂર્ણ કરતા નથી. તેથી, સંબંધિત અરજદારો પરિશિષ્ટ 'એચ' મુજબ પૂરા પાડવામાં આવેલ આવશ્યક પાત્રતા માપદંડને પૂર્ણ કરી રહ્યા નથી અને તેથી તેઓ પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ તબીબી અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર નથી.

**૭.** અરજદારો વતી મુખ્યત્વે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે અને અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે એન. ઈ. ઈ. ટી., (યુ. જી.) ૨૦૧૯ બ્રોશર ૦૧.૧૧.૨૦૧૮ ના રોજ બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું અને નિયમો, ૧૯૯૭ માં સુધારો કરતું જાહેરનામું કે જેમાં પરિશિષ્ટ 'એચ' અગાઉના નિયમો, ૨૦૧૭ માં ઉમેરવામાં આવ્યું છે તે ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના રોજ બહાર પાડવામાં આવ્યું છે. અરજદારોના કેસને તા.૦૪.૦૨.૨૦૧૯ પહેલાંની જોગવાઈઓ અનુસાર ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે અને ખાસ કરીને તા.૦૧.૧૧.૨૦૧૮ ની અસરથી. ઉપરોક્તમાં બાબતમાં કોઈ તથ્ય નથી. જ્યારે અરજદારોને પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મળવાનો હતો ત્યારે સંબંધિંત આવશ્યક પાત્રતાના માપદ ડને ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે. એમ.સી.આઈ વતી દાખલ કરવામાં આવેલા જવાબના સોગંદનામામાં એ નોંધવું જરૂરી છે કે નિષ્ણાત સમિતિએ અહેવાલ–"નિર્દિષ્ટ વિકલાંગ

વ્યક્તિઓના પ્રવેશ માટેની માર્ગદર્શિકા" રજૂ કર્યો હતો, જે ૫.૬.૨૦૧૮ ના રોજ યોજાયેલી તેની બેઠકમાં પરિષદની કાર્યકારી સમિતિ સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેમાં યોગ્ય ચર્ચા અને મંથન પછી તેને મંજૂરી આપવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. એવો પણ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કે શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૮–૧૯ માટે એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે કાઉન્સેલિંગના સમયપત્રકને ધ્યાનમાં રાખીને ઉપરોક્ત નિષ્ણાત સમિતિનો અહેવાલ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયને મોકલવો જોઈએ. જો કે, શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૮–૧૯ માં પ્રવેશ માટે, તે મુસદ્દો જાહેરનામાના તબક્કે હતો અને એમ.સી.આઈ દ્વારા રચાયેલી નિષ્ણાત સમિતિની ભલામણોને ધ્યાનમાં રાખીને ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ એજ્યુકેશન રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૯૭ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો, જેણે ડિસેબિલિટી માર્ગદર્શિકા જારી કરી છે, આ કોર્ટે બિન–સંશોધિત ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ એજ્યુકેશન રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૯૭ મુજબ પ્રવેશ આપવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. જો કે ત્યારબાદ અને શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૯–૨૦ માટે પ્રવેશ આપવામાં આવે તે પહેલાં, ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ તારીખનું જાહેરનામું પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું છે અને ગ્રેજ્યુએટ મેડિકલ એજ્યુકેશન રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૯૭ માં ઉપરોક્ત મુજબ સુધારો કરવામાં આવ્યો છે. તેથી, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, એવું ન કહી શકાય કે 'રમતના નિયમો વચ્ચેથી બદલવામાં આવે છે', જેવી કે અરજદારો વતી દલીલ કરવામાં આવી હતી. અહીં ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, જ્યારે ઉમેદવાર પી.ડબ્લ્યુ.ડી શ્રેણી હેઠળ તબીબી અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવા માંગતા હતા ત્યારે પરિશિષ્ટ 'એચ' મુજબ આવશ્યક પાત્રતાના

માપદંડને ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે. એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટામાં પ્રવેશ મેળવવા માંગતા ઉમેદવારોએ પણ ખરેખર પ્રવેશ મેળવતી વખતે અને એન. ઈ. ઈ. ટી. પરિણામ જાહેર થયા પછી સંબંધિત મેડિકલ બોર્ડ સમક્ષ હાજર થવું જરૂરી છે. તેથી, પરિશિષ્ટ 'એચ' મુજબ આવશ્યક પાત્રતા માપદંડને ધ્યાનમાં લેવા માટેની સંબંધિત તારીખ તે તારીખ હશે કે જેના પર ઉમેદવારો–અરજદારોએ પી.ડબ્લ્યુ.ડી ક્વોટા હેઠળ એમ.બી.બી.એસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માંગ્યો હતો. તેના ઘણા પહેલા, તારીખ ૦૪.૦૨.૨૦૧૯ નુ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવ્યું છે અને પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી સંબંધિત અરજદારોને તા.૦૪.૦૨.૨૦૧૯ ના જાહેરનામા દ્વારા સંચાલિત કરવામાં આવશે.

૮. હવે જ્યારે અરજદારો વતી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારોને પ્રવેશ આપવાનો ઇનકાર કરતી વખતે રાજ્ય સરકાર અને/અથવા સત્તાવાળાઓએ સંબંધિત પરિમાણોને ધ્યાનમાં લીધા નથી અને સંબંધિત અરજદારો સારું પ્રદર્શન કરી શકે છે તે ધ્યાનમાં લીધું નથી, ત્યાં સુધી એ નોંધવું જરૂરી છે કે વર્તમાન કેસમાં મેડિકલ બોર્ડ, મેડિકલ અપેલેટ બોર્ડ અને નિષ્ણાતોની બનેલી એમ્સ, નવી દિલ્હી સહિત તમામ નિષ્ણાત સંસ્થાઓએ પણ અરજદારો વિરુદ્ધ અભિપ્રાય આપ્યો છે અને તેમના કેસોને પરિશિષ્ટ 'એચ' માં ઉલ્લેખિત સંબંધિત આવશ્યક પાત્રતા માપદંડના પ્રકાશમાં ગણવામાં આવે છે–'બંને હાથ અકબંધ, અકબંધ સંવેદના, પૂરતી શક્તિ અને ગતિની શ્રેણી સાથે'. તેથી, જ્યારે ક્ષેત્રના નિષ્ણાતોએ અરજદારો વિરુદ્ધ અભિપ્રાય આપ્યો હોય, ત્યારે વર્તમાન કેસમાં,

મેડિકલ બોર્ડ, મેડિકલ એપેલેટ બોર્ડ અને મેડિકલ બોર્ડ ઓફ એઇમ્સ, નવી દિલ્હી, ખાસ કરીને જ્યારે કોઈ દુર્ભાવનાપૂર્ણ આક્ષેપો ન હોય ત્યારે નિષ્ણાતો દ્વારા રચાયેલા અભિપ્રાય સામે કોર્ટે એપેલેટ ઓથોરીટી તરીકે બેસવાનું ન્યાયી ગણાય નહીં.

૯. ઉપરોક્ત બાબતો અને કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, વર્તમાન અરજદારો અરજ મુજબની રાહત મેળવવા માટે હકદાર નથી. આથી, ભારતના બંધારણની કલમ ૩૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી તમામ રિટ અરજીઓ રદ થવાને પાત્ર છે અને તે મુજબ રદ કરવામાં આવે છે. જોકે, કેસના તથ્યો અને સંજોગો જોતા, ખર્ચના સંબંધમાં કોઈ આદેશ આપવામાં આવતો નથી.

.....ન્યાયમૂર્તિ
[શ્રી અરુણ મિશ્રા]

.....ન્યાયમૂર્તિ
[શ્રી એમ. આર. શાહ]

.....ન્યાયમૂર્તિ
[ શ્રી બી. આર. ગવઈ]

નવી દિલ્હી
૪, ઓકટોબર ૨૦૧૯

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS .*

---

DISCLAIMER : The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his / her language and may not be used for any other purpose . For all practical and official purposes , the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation